

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet: Modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i Europeiska unionen – Handlingsplan"

(KOM(2003) 284 slutlig)

(2004/C 80/05)

Den 22 maj 2003 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 12 november 2003. Föredragande var Guido Ravoet.

Vid sin 404:e plenarsession den 10 och 11 december 2003 (sammanträdet den 10 december) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt.

1. Inledning

1.1. Europeiska kommissionen lade nyligen fram ett meddelande KOM(2003) 284 slutlig till rådet och Europaparlamentet om "Modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i Europeiska unionen – Handlingsplan".

1.2. Detta meddelande är ett svar från kommissionen på den slutrapport som expertgruppen på hög nivå för bolagsrätt, tillsatt av kommissionsledamot Frits Bolkestein, lade fram den 4 november 2002 under titeln "A modern regulatory framework for company law in Europe".

1.3. I meddelandet fastställs de centrala politiska mål som bör ligga till grund för varje kommande initiativ på EU-nivå när det gäller en modernare bolagsrätt och en effektivare företagsstyrning i Europeiska unionen. Inom dessa ramar föreslår kommissionen att man utarbetar en handlingsplan innehållande prioriteringar på kort, medellång och lång sikt. Kommissionen anger vilket slag av lagstiftningsinstrument den har för avsikt att använda och ungefärliga tidpunkter för dessa.

1.4. Med handlingsplanen vill man uppfylla två mål: stärkta rättigheter för aktieägare och skydd av tredje man samt främjande av företagets effektivitet och konkurrenskraft.

1.4.1. Med det första målet avser kommissionen att inrätta en effektiv ordning för skydd av aktieägarna och deras rättigheter, som skyddar miljontals människors besparingar och pensioner och stärker grundvalarna på lång sikt för kapitalmarknaderna när ägandet diversifieras inom EU. Detta mål är av avgörande betydelse för att företagen skall kunna uppbringa kapital till lägsta kostnad.

1.4.2. Ett effektivt skydd av aktieägare och tredje man är särskilt motiverat genom att företagets rörlighet inom EU ökar.

1.4.3. Det andra målet, som rör företagets effektivitet och konkurrenskraft, är beroende av ett stort antal faktorer, framför allt av sunda bolagsrättsliga ramar och en avvägning mellan åtgärder på EU-nivå och åtgärder på nationell nivå.

2. Sammanfattning av kommissionens meddelande

2.1. Handlingsplanen är uppbyggd kring sju punkter: företagsstyrning, bevarande och ändring av kapital, grupper och pyramider, omstrukturering och flyttning av företag, privata Europaaktiebolag, europeiska kooperativa bolag och andra bolagsformer i EU samt ökad insyn i de nationella bolagsformerna.

EESK vill understryka att kommissionen huvudsakligen betonar punkten om företagsstyrning.

2.2. Vad gäller företagsstyrning föreslår kommissionen att man inte antar en europeisk företagsstyrningskodex, utan följer ett gemensamt förhållningssätt i fråga om ett fåtal väsentliga bestämmelser och säkerställer en tillfredsställande samordning av företagsstyrningskodexerna.

Bland dessa bestämmelser finner man följande:

— Ökad offentlighet när det gäller företagsstyrning

När det gäller denna fråga föreslår kommissionen att börsnoterade företag i sin årsredovisning inför en berättelse om företagsstyrningen.

Kommissionen föreslår också att information skall ges om de institutionella investerarnas aktiviteter.

— Stärkta rättigheter för aktieägarna

Handlingsplanen föreskriver, bland annat, att aktieägare i börsnoterade företag bör ges möjlighet att på elektronisk väg få tillgång till relevant information före bolagsstämmorna.

Kommissionen föreslår också att man mot bakgrund av ett upprättande av en aktieägar demokrati inom EU med principen "en aktie, en röst" inleder en undersökning, på kort eller medellång sikt, om konsekvenserna av en sådan lösning.

— Moderniserade styrelser hos börsnoterade företag

I handlingsplanen föreslås att, på områden där det finns en risk för att styrelseledamöter som är anställda av företaget ställs inför intressekonflikter, besluten i börsnoterade företag skall fattas uteslutande av ej anställda ledamöter som till större delen är oberoende. Vidare är det lämpligt att uppmuntra till att inrätta kommittéer för nominering, ersättningar och revision.

När det gäller ersättningar till styrelseledamöter i börsnoterade företag är EU:s mål att främja en lämplig ordning bestående av i huvudsak fyra inslag: offentliggörande av ersättningspolitiken i årsredovisningen, offentliggörande av ersättningen till enskilda ledamöter i årsredovisningen, förhandsgodkännande av bolagsstämman av aktie- och aktieoptionsprogram som ledamöterna avses delta i och korrekt redovisning i årsbokslutet av de kostnader sådana program orsakar företaget.

— Styrelsens ansvar

Målet är, bland annat, att föreskriva ett kollektivt ansvar för alla styrelseledamöter för finansiell redovisning och central icke-finansiell redovisning.

— Samordning av medlemsstaternas arbete för att stärka företagsstyrningen

Målet är att skapa ett europeiskt forum för företagsstyrning i syfte att uppmuntra konvergens mellan de nationella uppförandekodexarna.

2.3. Den andra punkten i meddelandet avser bevarande och ändring av kapital.

Målet här är, bland annat, att förenkla andra direktivet om ärendet i fråga för att främja företagets konkurrenskraft, utan att försämra skyddet av aktieägare och borgenärer.

2.4. Den tredje punkten avser grupper och pyramider.

Kommissionen har inga planer på att reaktivera förslaget till direktiv om företagsgrupper, men den vill anta särskilda bestämmelser om ett antal frågor, framför allt om ett eventuellt förbud mot börsnotering för företag som missbrukar pyramidmodellen.

2.5. Den fjärde punkten avser omstrukturering och flyttning av företag.

På kort sikt avser kommissionen att bland annat anta ett förslag till direktiv om fusioner över nationsgränserna och om flyttning av säte från en medlemsstat till en annan.

2.6. Den femte punkten avser det privata Europaaktiebolaget.

Denna alternativa företagsform avser att svara mot små och medelstora företags behov när de är verksamma i mer än en medlemsstat.

2.7. Den sjätte punkten rör europeiska kooperativa bolag och andra bolagsformer i EU (t.ex. stiftelser och ömsesidiga bolag).

Kommissionen avser att aktivt stödja det pågående lagstiftningsförfarande som inletts beträffande dessa stadgar och att ägna utarbetandet av nya europeiska bolagsformer betydande uppmärksamhet.

2.8. Den sjunde punkten avser ökad insyn i de nationella bolagsformerna.

Enligt kommissionen är det nödvändigt att på medellång sikt öka offentlighetskravet för alla juridiska personer med begränsat personligt ansvar.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Kommittén välkomnar de riktlinjer som ställts upp i kommissionens meddelande om en handlingsplan för att modernisera bolagsrätten och stärka företagsstyrningen.

3.2. Kommittén är positiv till de två mål som kommissionen satt upp, nämligen att förbättra rättigheterna för aktieägare och skyddet av tredje man samt att främja företagets effektivitet och konkurrenskraft, som är avgörande förutsättningar för ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen. Detta initiativ skall för övrigt ses, vilket kommissionen också understryker, i ljuset av ett antal europeiska initiativ med syfte att förverkliga dessa två mål. Det rör sig om initiativ som tar hänsyn till arbetstagarna, i enlighet med meddelandet om företagets sociala ansvar.

3.3. EESK stöder kommissionens förslag om att göra en klar åtskillnad mellan olika kategorier av företag. Ramarna bör vara striktare för börsnoterade företag och publika bolag (punkt 2.1 i meddelandet). Denna åtskillnad gör det möjligt att beakta särdrag och behov hos varje typ av bolag.

3.4. EESK konstaterar att Europeiska kommissionens meddelande innehåller ett antal principer som är mycket allmänna. Kommittén vill se hur dessa skall förverkligas. Detta är t.ex. fallet med de åtgärder som kommissionen avser att vidta för att förbättra aktieägarnas rättigheter eller för att modernisera börsnoterade företags styrelse.

3.5. Kommittén understryker dessutom att vissa begrepp i meddelandet är för vaga och behöver preciseras. Inom kommittén frågar man sig t.ex. vad som menas med "eventuella betydande transaktioner med andra närstående parter" när det gäller den årliga berättelsen om företagsstyrning (punkt 3.1.1 i meddelandet).

3.6. Allmänt sett godkänner kommittén den prioriteringsordning som lagts fram av kommissionen. Kommittén understryker att den anser det vara absolut nödvändigt att lösa – snabbt och med hänsyn till företagets verkliga förhållanden – ett antal problem som rör t.ex. gränsöverskridande frågor som fusioner mellan företag från olika medlemsstater, flyttning av säte från en medlemsstat till en annan eller hinder för utövande av aktieägares rättigheter som är kopplade till nationsgränser.

4. Särskilda kommentarer

Företagsstyrning

4.1. Kommittén ställer sig positiv till att EU inte har några planer på att inrätta en europeisk företagsstyrningskodex. En studie som genomfördes 2002 för Europeiska kommissionens räkning⁽¹⁾ visar att de viktigaste skillnaderna mellan medlemsstaterna grundar sig på olika nationella lagstiftningar och inte på företagsstyrningskodexerna. Dessa kodexar uppvisar i allmänhet en anmärkningsvärd grad av konvergens, och förekomsten av flera kodexar i EU uppfattas i allmänhet inte som en svårighet för investerarna.

4.1.1. Inom kommittén anser man dock att det, inom ramen för globaliseringen och utvidgningen av EU, ligger i företagets och investerarnas intresse att kunna lita på att utländska företag följer ett minimiantal internationellt erkända principer som är väsentliga för en god förvaltning. Dessa principer skall komplettera eller precisera de regler som redan tillämpas av medlemsstaterna. De andra bestämmelserna måste falla under området för självreglering, dvs. företagsstyrningskodexerna som utarbetats direkt eller i nära samarbete med

emittenter. Tack vare sin anpassbarhet och flexibilitet gör detta tillvägagångssätt, som i sin helhet varit framgångsrikt, det möjligt att bättre beakta utvecklingen på marknaderna och företagets särdrag. Kommittén framhåller att en bristande respekt för rekommendationerna bestraffas genom att investerarna slutar investera i de företag som inte följer normerna för företagsstyrning.

4.1.2. Kommittén godkänner i stort de principer som fastställs av kommissionen vad gäller företagsstyrning, men den anser att kommissionen också måste kommentera hur den skall förverkliga principerna.

4.1.3. Enligt kommittén bör EU tillhandahålla väsentliga och internationellt erkända principer, utan att gå in för detaljerat på dessa. Detta tillvägagångssätt motsvarar inte den flexibilitet och anpassbarhet som krävs för att företag skall fungera effektivt.

4.2. Vad beträffar ökad offentlighet om företagsstyrningen godkänner kommittén principen om en årsberättelse om företagsstyrningen, som på begäran av aktieägarna redan tillämpas i vissa länder. Inom kommittén anser man att börsnoterade företag måste vara öppna för insyn och att de skall informera investerarna om sin verksamhet.

4.2.1. Kommittén anser emellertid att det planerade införandet av en årsberättelse om företagsstyrningen i börsnoterade företags årsredovisning inte får leda till att styrelseledamöter blir skyldiga att genomföra djupgående kontroller av berättelsens innehåll. Deras roll bör i stället innefatta att se till att berättelsen genomförs.

4.2.2. När det gäller informationen om de institutionella investerarnas roll betonar kommittén att det vore lämpligt att göra en klar åtskillnad mellan institutionella investerare och de aktieägare som äger en viss procentandel av värdepapperen. Mot bakgrund av detta anser kommittén att det är viktigt att definiera begreppet "institutionell investerare" i linje med den definition som ges i föreskrifterna för finansiella marknader och särskilt när det gäller värdepapperssektorn.

4.3. Vad beträffar förbättrade rättigheter för aktieägarna anser kommittén att man bör göra det möjligt för företag att använda sig av ny informationsteknik och att anpassa de nuvarande bestämmelserna därefter. Man bör ge företagen möjligheter på området i fråga, snarare än skyldigheter.

4.3.1. Kommittén godkänner i stort de åtgärder som kommissionen planerar att vidta för att underlätta aktieägarnas utövande av rösträtt. Det vore därför lämpligt att göra det möjligt för företagen att förenkla sitt röstningsförfarande så att aktieägarna får möjlighet att rösta utan att delta i bolagsstämman.

(1) "Comparative Study of the Corporate Governance Codes relevant to the European Union and its Member States", http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/company/company/news/corp-gov-codes-rpt_en.htm

4.3.2. Kommittén noterar också planerna på att genomföra en undersökning om inrättandet av principen "en aktie, en röst". Denna undersökning bör självklart falla inom ramen för företagets finansieringssätt och myndigheternas organisation.

4.4. Vad beträffar moderniserade styrelser i börsnoterade företag ställer sig kommittén bakom förslaget om att utarbeta en rekommendation som fastställer ett antal minimistandarder för bildande, sammansättning och uppgifter när det gäller nominerings-, ersättnings- och revisionskommittéer. Kommittén anser dock att det måste röra sig om minimistandarder och att kommissionen inte får gå in på detaljer eftersom man då riskerar att skada den flexibilitet och anpassbarhet som är nödvändig för företags effektivitet.

4.4.1. Kommittén understryker också att uttrycket "intressekonflikt" bör definieras. Vidare anser vi att man inte får begränsa principen om kollektivt ansvar för beslut som fattas inom ett företags styrelse. Om det är önskvärt att kommittéer förbereder beslut som i ett senare skede skall fattas av styrelsen, får besluten under inga omständigheter överlåtas åt dessa kommittéer.

4.4.2. Vad beträffar ersättningar till styrelseledamöter i börsnoterade företag, välkomnar kommittén kommissionens mål att offentliggöra styrelseledamöternas ersättning i börsnoterade företag. I och med detta svarar man på en begäran från investerarna. Vi anser dock att EU inte bör ingripa på detta område. Inför utvidgningen av Europeiska unionen är det nödvändigt att säkerställa att dessa problem behandlas i nationella regler eller rekommendationer som utarbetats med hänsyn till varje medlemsstats nationella särdrag och kulturella bakgrund.

4.5. När det gäller styrelsens ansvar anser kommittén att denna fråga, i enlighet med subsidiaritetsprincipen, skall regleras på nationell nivå. Om kommissionen skall ingripa i denna fråga är det nödvändigt att man dessförinnan genomför en djupgående undersökning om styrelseledamöters olika typer av ansvar, såväl civil- som straffrättsliga, och att man löser problematiken kring ansvarsfrågan i ett större sammanhang.

4.6. Beträffande samordning av medlemsstaternas arbete på området för företagsstyrning noterar EESK kommissionens planer på att inrätta ett europeiskt forum på området. Detta forum bör ha som mål, vilket kommissionen påpekar, att främja samordning och konvergens mellan de nationella kodexerna, och inte att fastställa nya obligatoriska normer för företagsstyrning. Forumet skall innefatta företrädare för berörda aktörer, i första hand emittenter och finansiella mellanhänder.

Bevarande och ändring av kapital

4.7. Kommittén ställer sig bakom Europeiska kommissionens politik i denna fråga. Man bör fortsätta att se över de rekommendationer som SLIM-gruppen utarbetat på området för bolagsrätt.

Grupper och pyramider

4.8. Kommittén välkomnar att kommissionen inte avser att återuppta arbetet med utkastet till direktiv om företagsgrupper.

4.8.1. Företagsgrupper är en legitim och eftersträvansvärd modell för affärsverksamhet och svarar mot faktiska ekonomiska förhållanden. De initiativ som kommissionen i förekommande fall anser att den behöver ta när det gäller företagsgrupper eller pyramider bör grunda sig på en i förhand genomförd undersökning av de planerade åtgärdernas inverkan. Det vore olämpligt att kommissionen indirekt fastställer en lagstifning för företagsgrupper och därmed försvårar deras sätt att fungera.

4.8.2. Vissa termer bör preciseras. Kommissionen meddelar att den har för avsikt att införa ett förbud mot börsnotering för företag som missbrukar pyramidmodellen, om detta visar sig vara lämpligt efter det att en djupgående undersökning gjorts och oberoende experter, utöver Europeiska värdepapperskommittén, framfört sina åsikter. Vad menar kommissionen med "missbrukar pyramidmodellen"? Den bör klargöra skillnaden mellan normalt bruk och missbruk av pyramider.

Omstrukturering och flyttning av företag

4.9. Inom ramen för genomförandet av en verklig integrerad marknad anser kommittén att det är nödvändigt att undanröja de hinder som står i vägen för företags rörlighet. Mot bakgrund av detta stöder EESK kommissionens avsikt att på kort sikt anta två förslag till direktiv, ett om företagsfusioner över nationsgränserna och ett om flyttning av säte från en medlemsstat till en annan.

4.9.1. Inom kommittén anser vi emellertid att man måste se över hur man skall lösa frågan om arbetstagarinflyttande inom ramen för gränsöverskridande verksamhet. Dessa bestämmelser skall skydda arbetstagararnas rättigheter, särskilt rätten till information och samråd, enligt reglerna för social dialog och när det gäller företagsstyrning i allmänhet.

4.9.2. Avslutningsvis ställer sig kommittén positiv till målet att förenkla de tredje och sjätte direktiven om fusioner och delningar av företag och till att införa rätt till tvångsinlösen och avyttring. Den vill dock se hur dessa mål skall förverkligas.

Det privata Europaaktiebolaget

4.10. Kommittén har redan tidigare uttryckt starkt stöd till att utveckla en frivillig rättslig status på detta område ⁽¹⁾. EESK ställer sig bakom kommissionens initiativ att på kort sikt inleda en "genomförbarhetsstudie för att tydligt fastställa de praktiska fördelarna och problemen i samband med införandet av en stadga för europeiska privata aktiebolag". Kommittén pläderar för ett snabbt genomförande av denna stadga i enlighet med små- och medelstora företags behov.

Europeiska kooperativa bolag och andra bolagsformer i EU

4.11. Kommittén betonar att rådet i juli 2003 antog en förordning om stadgan för europeiska kooperativa föreningar och ett direktiv om en komplettering av stadgan för europeiska kooperativa föreningar med avseende på arbetstagarinflytande ⁽²⁾.

4.11.1. EESK stöder också de initiativ som har till syfte att införa nya frivilliga europeiska bolagsformer. Kooperativ och ömsesidiga bolag skall förfoga över instrument som gör det

⁽¹⁾ EGT C 125, 27.5.2002.

⁽²⁾ EGT C 129, 27.4.1998.

Bryssel den 10 december 2003.

möjligt för dem att fullt ut dra nytta av de fördelar som en europeisk integrerad marknad innebär.

Ökad insyn i de nationella bolagsformerna

4.12. EESK delar kommissionens farhågor vad gäller offentlighet och också dess åsikt att räckvidden och arten av ett eventuellt direktiv på området måste övervägas ytterligare på medellång sikt.

5. Slutsats

5.1. Kommittén ställer sig bakom Europeiska kommissionens förslag. Detta förslag skall ses i ljuset av en ny etapp i arbetet med att harmonisera bolagsrätten och stärka företagsstyrningen. Handlingsplanen tar hänsyn till den gränsöverskridande dimensionen av handelsförbindelser. I synnerhet vad beträffar företagsstyrning inom EU pläderar kommittén för ett snabbt fastställande av internationellt erkända grundprinciper för god förvaltning.

5.2. Handlingsplanen avser huvudsakligen förbindelserna mellan aktieägare, investerare och företag, i syfte att optimera företagsstyrningen. Kommittén vill påpeka att kommissionens åtgärder skall ses i ljuset av en mer global politik som är till fördel för företag som tar hänsyn till skyddet för arbetstagare.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH